

*

וששאלת: אם אדם שפגעה בו מידת הדין שנפלו לו זרועותיו, ראוי להיות ש"ץ – פשיטא דראוי וראוי הוא, ואדרבה מצוה מן המובחר, דמלך מלכי המלכים חפץ להשתמש בכלים שבורים ולא כדרך שרים בשר ודם, שנאמר **לב נשבר וכו'**, דאין נפסל במומין אלא כהנים' (תשובת מהר"ם מרוטנבורג). 'אני אבוא אחריו למלא את דבריו, דהא אפילו ליום שעבודתן בשיר בשילה ובבית עולמים, אפילו הכי אין נפסלין אלא בקול' (ים של שלמה מח).

דף כה

'... הא כל הכלים בין שיש צמיד פתיל עליהם בין שאין צמיד פתיל עליהם מיטמאין'. ואין לומר להפך, הא כל הכלים בין יש צמיד פתיל בין אין צ"פ טהורים – שהרי מפורש בכתוב שכל הכלים מיטמאים באהל; והזה על האהל ועל הכלים (עפ"י רשב"א).

*

ענין השחיטה מספר 'מגיד מישורים' למרן רבי יוסף קארו

'אור ליום שני דפסח

ה' עמך בכל אשר אתה עושה, וכל אשר אתה עושה ה' מצליח ויצליח... ומהכא תדע מאי טעמא אבר מן החי אסור ולא יכלין למיכל מבשרא עד דיתנכס ויחתכון סימני (תרגום: מכאן תדע מה טעם אבר מן החי אסור ואין יכולים לאכול מהבשר עד שישחט ויחתכו סימניו).

הלא לך למינדע רזא דתרין סימנין אינון רזא דיצר טוב ויצר רע. דושט איהו רזא דיצר הרע ובגין כך איהו גמיד ופשיט, דאי יהיב ביה איניש מזונא זעיר, הא איהו מחזי דמסתים ביה וסגי ליה בהכי, ואי בעי בר נש למיהב ביה טובא, איהו מפשיט ומקבל ולא שבע לעלמין. והכי הוא יצרא בישא, דכד איניש צחי בועיר משתייא דישתה – סגי ליה, ואי שתי טובא, מיהדר וצחי ובעי למיהדר ולמשתי ולא שבע לעלמין.

(הלא לך לדעת סוד שני הסימנים, הם סוד יצר טוב ויצר רע; הושט הוא סוד יצר הרע, ובגלל כן הוא מתכווץ ומתפשט, שאם נותן בו האדם מזון מעט הרי הוא נראה כסותמו ודי לו בכך, ואם רוצה לתת בו הרבה הרי הוא מתמתח ומקבל ואינו שבע. כך הוא היצר הרע, כאשר אדם צמא, במעט משקה ששותה די לו, ואם שותה הרבה – חוזר ונצמא ונצרך לחזור ולשתות ואינו שבע לעולם).

וקנה' איהו ברזא דעולם הבא, ביה משבחין לקב"ה וביה נפיק קלא דאינון דעסקין באורייתא. וכמא דעוה"ב אין בו לא אכילה ולא שתיה, אלא איהו מתהני ושיאיב מלחותא דעבר בושט. ובגין דא קנה אית בהו עזקאן דא לעילא מן דא, ולעילא מכולהו טבעת הגדולה דמקפת לקנה, ואיהי רמו לבינה, דאיהי לעילא מכל דרגין. ואיהו קו ירוק המקיף את כל העולם.

(הקנה הוא בסוד העולם הבא, בו משבחים לקב"ה ובו יוצא קולם של העוסקים בתורה, וכמו

שהעולם הבא אין בו לא אכילה ולא שתייה. אלא הוא נהנה ושושב מן הלחות העוברת בושת. ובגלל זה יש בו בקנה טבעות זו למעלה מזו, ולמעלה מכולן הטבעת הגדולה שמקפת לקנה, והיא רמו לבינה, שהיא למעלה מכל דרגות. והוא קו ירוק המקיף את כל העולם).

ובגין דבבעל חיי חולקיהו דשאר סטרין איהו דמא, משום הכי בעי לאפקא ליה מבשרא דבעינן למיכל, כי היכא דלא להוי ליה חולקא להאי סטרא בבשרא דאבלינן.

(בגלל שבבע"ח חלק הסטרא-אחרא הוא הדם, משום כך צריך להוציאו מן הבשר הנאכל, כדי

שלא יהא לו חלק לאותו צד בבשר שאנו אוכלים).

ודא איהו רזא דכד איניש שכיב מרע, מקיזין ליה או משלשין ליה – לאפוקי האי דמא או ההיא ליחה דאיתקף ביה ההוא סטרא. והכי נמי בעינן לאפקא האי דמא דההיא סטרא אחיד ביה, כי היכי דלא להוי לההוא סטרא תפיסותא בבישרא דאבלינן.

(וזה הוא סוד הדבר שכאשר אדם חולה, מקיזים הימנו דם או משלשלים לו – להוציא אותו

דם או אותה ליחה שבהם מתחזק אותו צד-אחר. וכך גם צריך להוציא הדם, שאותו צד אוחז

בו, כדי שלא תהא אחיזה לאותו צד בבשר הנאכל).

ואי תימא דדמה דבעירא שדינן ליה על אפי ודמה דחיה ועופא בעינן לכסאה ליה?

איכא למימר דהאי תלי בנפש רוח ונשמה; דהא בעירא הוה רמו לנפש דאיהו גסה מכולהו, ואית לההוא סטרא בה תפיסותא טובא, ומשום הכי שדינן לדמא דילה על אפי ארעא, דההוא סטרא מתהני בההוא דמא, דאיהו חולקיה, מתהני באפקותא מבע"ח, ואוף בתר הכי מתטניף ומתלכלך בההוא דמא ומתגלגל בה, והכי איתחזי בדמא דבעירא דאיהו דמי לנפשא דאית ליה תפיסותא טובא ביה ובעינן למיחב ליה כל חולקיה כי היכי דיסתלק מקדושה דילן. אבל חיה ועוף, אינן רמיזין לרוח דלית לההוא סטרא כל כך תפיסותא ביה, ולהכי באפקותא דדמא, דאיהו חולקא דההוא סטרא סגי, אבל לא שבקינן ליה מגולה על אפי ארעא, דלא יתלכלך ביה ההוא סטרא, דהא לאו דיליה הוא. ולהכי לא איבעי לן למשבק לההוא סטרא לאחדא במאי דלאו איהו חולקיה, דאם כן הוו מתתקף סאובתא בעלמא טובא.

(ואם תאמר, הלא דם הבהמה נשפך על הארץ ואילו דם חיה ועוף צריכים לכסותו – יש לומר

שזה הדבר תלוי בנפש רוח ונשמה; שהבהמה היא רמו לנפש שהיא הגסה מכולם, ויש לאותו

צד תפיסה רבה בה, ומשום כך משליכים דמה על הארץ, שאותו צד נהנה באותו דם, שהוא

חלקו; נהנה בהוצאתו מבעל-החיים, וגם אחר כך מתטנף ומתלכלך באותו דם ומתגלגל בו,

וכך ראוי בדם הבהמה שהוא דומה לנפש שיש לו בו תפיסה רבה, וצריכים אנו לתת לו כל

חלקו, כדי שיסתלק מהקדושה שלנו. אבל חיה ועוף הם רמוזים לרוח, שאין לאותו צד כל כך

תפיסה בה, ולכך בהוצאת הדם שהוא חלקו, די, אבל אין מניחים אותו מגולה על פני הארץ,

שלא יתלכלך באותו צד, שהרי אינו שלו. ולכך אין לנו להניח לאותו צד לאחוז במה שאינו

חלקו, שאם כן מתחזקת הרבה הטומאה בעולם).

ומהכי תשתמודע חומרא דשפיכת דמים, דאיהו שוה לעבודה זרה לענין יהרג ואל יעבור – דכיון

דאדם רמיז לנשמה ולית בנשמתא תפיסותא להאי סטרא כלל, ומאן דאפיק דמא דאינשא יהיב

לההוא סטרא מאי דלאו איהו דיליה, ובכך מתתקף סאובתא בעלמא כמה דמתתקף

בעבודה-זרה.

(ומכאן תשמע ותבין חומר עון שפיכות דמים שהוא שוה לעבודה זרה לענין יהרג ואל יעבור'

– שכיון שאדם רמוז לנשמה, ובנשמה אין תפיסה לאותו צד כלל, ומי שמוציא דם של אדם,

הרי הוא נותן לאותו צד מה שאינו שלו, ובכך מתחזקת הטומאה בעולם כמו שמתחזקת ע"י עבודה זרה).

ובגין דבני נשא חטאין אינון, אית להווא סטרא תפיסותא בהו ואית מנהון דמתקטלין בחרבא. ועוד אית ליה קצת תפיסותא בכולהו אינשי בדמה דהקזה כדאמרן לעיל, דההוא דמא איהו חולקא דהאי סטרא. ועוד טעמא אחרינא איכא, דחומרא דשפיכות דמים משום דההוא דקטיל נסיב חולקיה דמלאך המות וכדכתיב בזוהרא קדישא.

(ובגלל שבני אדם חוטאים, יש לאותו צד תפיסה בהם ויש מהם שנהרגין בחרב. ועוד יש לו קצת תפיסה בכל האנשים בדם של הקזה, כמו שאמרנו למעלה, שאותו דם הוא חלקו של אותו צד. ועוד טעם אחר יש, שחומר שפיכות דמים הוא משום שאותו שהרג לוקח חלקו של מלאך המות, וככתוב בזוהר הקדוש).

ומהכא שמעינן שפיר דאפקות דמא בשחיטה מהני תרי סימנין דאינון רמיזין לעולם הבא ועולם הזה, לאפקא מנייהו חולקא דההוא סטרא. ובעינן לאפקא ליה מגו אינון דרגין קדישין דאנן מדבקין. ולהכי בכולהו טבעות דאינון דרגין דספירין, שחיטתו כשרה, ואף בטבעת הגדולה, דהא אית לן תפיסותא וידיעה קצת בה. אבל לעילא מינה לית לן תפיסותא וידיעה, ולהכי שחיטתו פסולה. דלא אתקיף חולקא דההוא סטרא אחרא מסטרא דאנן תפסינן וידעינן.

(ומכאן אנו שומעים היטב שהוצאת הדם בשחיטה מאותם שני סימנים שהם רומזים לעוה"ב ועוה"ז – להוציא מהם חלק של אותו צד. וצריכים להוציא אותו דרגות קדושות שאנו דבוקים בהם. ולכך בכל הטבעות שהן דרגות מאירות – שחיטתו כשרה, ואף בטבעת הגדולה, שהרי יש לנו בה תפיסה וידיעה קצת. אבל למעלה ממנה, אין לנו תפיסה וידיעה, ולכך שחיטתו פסולה. שלא מתגבר חלק אותו צד – אחר מהצד שיש לנו תפיסה וידיעה בו).

ומסקנא דהלכתא לאו הכי, אלא משיפוי כובע ולמטה כשירה – דהא שיפוי כובע איהו יו"ד בצורת יו"ד ואיהו רמיז לתלת עילאי ברזא דקוצו של יו"ד וסופיה ואמצעותא. והא חכמה תפיסה בכתר דמייא לה ואוף הכי בבינה. ורמז לה אישתבח דכיון דאית לן תפיסותא וידיעה בבינה, על ידהא אית לן תפיסה וידיעה בפלגו דחכמה, ולהכי כד שחיט בפלגא קדמאה דשיפוי כובע – כשרה, דהא שחיט באתר דאית לן תפיסה וידיעה. וכד שחיט בפלגו עילאה פסולה, דהא תמן לית לן תפיסא. וכד שחיט בחודו של כובע אכשר ריש לקיש משום דכיון דבאמצעא הוה, אית לן תמן תפיסותא קצת תמן.

(ומסקנת ההלכה אינה כן, אלא משיפוי כובע ולמטה כשרה – שהרי שיפוי כובע הוא יו"ד, בצורת יו"ד, והוא רומז לשלש עליונים –) כתר חכמה ובינה, בסוד קוצו של יוד וסופו ואמצעו. והרי חכמה תופסת בכתר ודומה לה, ואף גם בבינה. ורמז לכך נמצא, שכיון שיש לנו תפיסה וידיעה בבינה, על ידה יש לנו תפיסה וידיעה בחלק של החכמה, הלכך כאשר שוחט בחלק הראשון של שיפוי כובע – כשרה, שהרי שוחט במקום שיש לנו תפיסה וידיעה. וכאשר שוחט בחלק העליון – פסולה, שהרי שם אין לנו תפיסה. וכאשר שוחט בחוד הכובע הכשר ריש לקיש משום שכיון שבאמצע הוא, יש לנו שם קצת תפיסה).

ולית הלכתא הכי, אלא כיון דאית בההוא מצעא קצת דלית ביה תפיסותא – פסולה. והיינו רזא דחיטי, דאע"ג דכתר לא מתפיס כלל, מכל מקום כיון דחכמה פלגא דמייא לכתר, כיון דאית לן תפיסותא בפלגא קדמאה דילה, הוי כאילו אית לן קצת תפיסותא בכתר. והני תרי חיטי רמיזי לכתר חכמה, דהא אינון לבנים כגוונא קרינן לחכמה וכתר, והא אינון זעירין כגוונא דחכמה

וכתר דלא ידעינן מנייהו אלא זעיר. ואוף אינון חיטיין לא משתמודעין אלא בדוחקא כגוונא דחכמה וכתר דלא משתמודע מנייהו אלא בדוחקא. ומשום הכי אי שייר בחיטי משמע דשיירי חולקא בחולקא דחכמה וכתר דלא יכיל למיתפס בהון כלל שחיטתו כשרה, ואי לא – פסולה. דהא אפיק דמא מאתר דלית בה תפיסה כלל ואנן בעינן דיפוק דמא מאתר דאית ביה קצת תפיסה כדאמרן לעיל.

(ואין הלכה כן, אלא כיון שיש באותו חלק אמצעי, קצת שאין בו תפיסה – פסולה. והוא סוד ה'חיטי', שאע"פ שכתר אינו נתפס כלל, מכל מקום כיון שחכמה בחלקה דומה לכתר, כיון שיש לנו תפיסה בחלק ראשון שלה, הרי כאילו יש לנו קצת תפיסה בכתר. ואותם שני חיטים רומזים ל'כתר' 'חכמה', שהרי הם לבנים כמו שאנו קוראים לחכמה וכתר, והרי הם קטנים, כמו שחכמה וכתר אין יודעים מהם אלא מעט, ואף הם, החיטים, אינם ניכרים אלא בדוחק – כמו שחכמה וכתר אין ניכר מהם אלא בדוחק. ומשום כך אם שייר ב'חיטי' משמע ששייר באותו חלק של חכמה וכתר שאינו יכול להיתפס בהם כלל – שחיטתו כשרה, ואם לאו – פסולה, שהרי הוציא דם ממקום שאין בו תפיסה כלל, ואנו צריכים שיצא דם ממקום שיש בו קצת תפיסה, כאמור למעלה).

*

'... והקיום דחיים הוא בפה, חיים הגופניים בושט המכניס מיני אוכלים ומשקים, וחיי עולם בקנה המוציא קול. ושניהם קרויים 'סימנים' שהם סימני החיות שעל ידם הוא קיום החיות, ובהם ניכר סימן החיות, שבקלוקל החיות נחלש או נעדר לגמרי כח האכילה וכח הדבור והשמעת הקול, והקנה עם הריאה ולב וכבד הנתלים בה, והושט עם אברי המזון הנתלים בו, הם ממש דוגמת נפש וגוף, שאלו משמשים לכחות הנפשיים ומדות שבנפש ואלו לכחות הגופניים. ובאמת זה דבר נעלם משכל בני אדם חיבור הנפש בגוף, ולכן לא יבינו גם כן איך המזון יקיים הנפש, אך האמת שהם מחוברים וכולו חד, והדם הוא הנפש הווה מן המזון ומשכנו בלב וממנו חיות כל האברים והריאה והקנה המוציא קול תלויים בו.

ועל ידי קיום שופרות בראש השנה הוא חוק וקצב המזונות של כל השנה כולה, דיהיב מזוני לחיי לקיום החיים להיות לו כח לתורה ותפלה. והתעוררות ד'עורו ישנים' בכל השנה כולה הבא ע"י המזון שאמרו ז"ל (ב"ב יב:) לאחר שאכל אין לו אלא לב אחד וכפרש"י לטובה – כי כן מדת האכילה הראויה להיות קיום החיים האמיתיים דחיי עולם על ידה שאין לו אלא לב אחד לאביו שבשמים (מתוך רסיסי לילה סוף אות לו).

דף כו

'דבא אמר: הא מני רבי יוחנן בן נורי היא דתנן...'. הרמב"ן פירש [דלא כפרש"י ותוס'] שרבא בא לתרץ הקושיא הראשונה דלא כרב נחמן; חכמים ורבי יהודה נחלקו בין בשהחמיץ בין בשלא החמיץ, ומשנתנו שמחלקת ביניהם הולכת בשיטת רבי יוחנן בן נורי שהכל הולך אחר המראה.